

Nebezpečí samolibosti, nepravdivosti a kritičnosti

Rudolf Steiner

Esoterní hodina, Kristiania (Oslo), 11. června 1912

Již z předchozího výkladu vám je zřejmé, že budete-li se vážným a důstojným způsobem věnovat svým cvičením, dostaví se jisté účinky. A vytrvalé svědomité sebezpozorování je nutné, máte-li si určitých důsledků včas povšimnout. Sebezpozorování však nemá být prováděno tak, aby se zvrhlo v samolibost, to je pro esoterika velké nebezpečí. Ta cvičení působí; existují-li však v hloubi vašich duší jisté sklony, jako je pýcha atd., pak na vás nepůsobí dobře. V každém člověku se skrývá tento sklon, v běžném životě však bývá toto velikášství záhy korigováno vnějšími skutečnostmi. Člověk tu prostě velmi rychle zjistí, že leccos nemůže, i když si to předtím namlouval. V okultním životě se toto korigující vnímání neobjevuje tak přímo a člověk musí pěstovat nejpřísnější sebekázeň, aby nebezpečí pýchy unikl.

Druhé nebezpečí spočívá v nepravdivosti, kdy se zhoršuje rozum a paměť a nakonec to vyústí v nedostatek sebeovládání v jednání. Prostředek proti tomuto zlu lze najít ve vedlejších cvičeních, ve studiu theosofie, v potěše z přírody. Tady se posiluje chtění, cítění i myšlení. Studium theosofie má cvičit rozum. Přijímat to vše na základě autority a víry totiž nestačí; to by způsobilo úplnou ztrátu rozumu a nakonec i morálnosti. Člověk by získal sklon chlácholit své svědomí odvoláváním se na autoritu. Všechno má přezkoumávat svým rozumem, svým myšlením. Proto je vše oděno do takových pojmů a slov, kterým lze porozumět, která apelují na rozum. Theosofii si má

člověk vysvětlovat pomocí svého myšlení.

Láska ke kráse přírody. Těšit se z ní na malých věcech. Potom nebudeme, tak jako materialističtí lidé dneška, kteří si žádají jen senzace, přírodu pociťovat jenom u majestátního moře nebo v majestátních horách, nýbrž v tom, co lze nalézt všude. Člověk, jemuž se otevřou vyšší světy, se nemá vnějšímu světu uzavřít. Nemá přírodu bez sympatie kritizovat, nýbrž poznávat ji, snažit se jí porozumět. Pak ho každý maličký živočich může něčemu naučit. Neměl by říci: Vždyť je to jen májá. Na to bychom museli odpovědět: Ano, je to jen májá, ovšem májá bohů - a je krásná. - Proč se dnes člověk může radovat ze stromu? Protože se bohové kdysi radovali z toho, co bylo kolem nich. Zlé pro budoucnost by bylo, kdyby člověk kráčel světem nezúčastněně; zanechával by za sebou svět bez radosti. Nejen pro něj samotného, ale i pro ostatní vzejde v budoucnosti něco [dobrého] z každé radosti, kterou měl z malých věcí. Zde platí: všechno skryté se vyjeví.

Tyto tři věci mají ozdravovat myšlení, cítění a chtění. Ve staré hebrejské mystice se následky vstupu do zahrady zralosti vyjadřovaly drasticky. Ve starých dobách byli lidé mnohem odolnější a také cvičení byla drastičtější než ta, jež se nyní provádějí s nervózními lidmi [dneška]. Nervózní strach se člověk musí učit potlačovat a tedy se ani nezaleknout, mluví-li se o nebezpečích Esoterní školy. Staří Hebrejci vyprávějí, že ze čtyř [rabínů], kteří vstoupili do zahrady zralosti, první zešílel, podlehl velikášství; druhý zběsilostí, jeho jednání bylo zběsilé; třetí zemřel. Je to vyjádřeno drasticky, aby se poukázalo na tělesné obtíže, které mohou u esoterika nastat v důsledku morálních a intelektuálních chyb. Objevuje se to i u běžného člověka, ne však tak bezprostředně, a vztah například mezi lží a nemocí tento člověk nezná. Esoterik činí své tělo mnohem vnímavější. Ve všech obtížích a neduzích by také měl spatřovat varování, které mu sesílají bohové, varování, že něco není v pořádku; pak by měl být ještě jednou tolik pozorný a opatrný.

Člověk má říkat jen to, co je pravda a co je ověřené. Nestačí, že se omluví tím, že to řekl v dobré víře. To nestačí. Další věcí, kterou esoterik nemá používat, jsou slova: Já za to nemůžu. To je odmítání karmy a nic to není platné, neboť karma přesto nastane. Člověk se má znát ke svým činům a napravovat je. Bylo by pro mě snadné a jistě by to bylo velmi senzační, kdybych řekl, že moje škola je inspirovaná - jakože inspirovaná skutečně je - ale to se vnějšího světa pranic netýká. Tam je třeba apelovat na rozum, aby lidé mohli pochopit, co se říká. Proto je třeba psát tak, aby to bylo pro lidský rozum zřejmé. Nemá cenu odvolávat se na inspiraci nebo nabízet světu knihu nějakého mládence, v níž se hlásá, že je inspirována Mistrem moudrosti.

Jestliže nám esoterikové z jiných škol namítnou, že i oni vstupují do jiných světů, musí nám být jasné, že nezáleží ani tak na tom, aby člověk do těch světů viděl, nýbrž *jak* do nich vstupuje. Člověk může být vidcem vysokého stupně, a přesto může všechno vidět převráceně. Když to esoterici jiných škol uslyší, vypoví o tom, jak se s oblibou děje, d. Int.* Toto obvinění však musí člověk podstoupit, neboť je třeba hájit pravdu.

GA 266/II

* Zkratka *d. Int.*, nacházející se zde v zápisu, je nejasná, a vydavateli německého originálu byla proto označena otazníkem [?]. (Pozn. edit.)